

Choreograferen met

BABY'S

Wat wil de baby? Op die vraag geven choreografen Gertien Bergstra en Femke Somerwil antwoord met hun voorstelling *Wacht 's Even*, voor jonge mensjes vanaf zes maanden oud. 'Een baby is af, moet alleen nog groter worden.'

tekst Mirjam van der Linden foto's Hans Gerritsen

Het is niet nieuw, dans voor baby's. Festival 2TurvenHoog bijvoorbeeld lust er wel pap van. En toch spreekt het altijd weer tot de verbeelding: een dansvoorstelling voor de allerkleinsten. Want heeft het wel zin om een verfijnd artistiek product voor te schotelen aan mensjes die goed kunnen kraaien en krijsen maar nog niet kunnen praten? En: hoe ziet dat er in vredesnaam uit, dans voor baby's?

Ook Gertien Bergstra en Femke Somerwil, die met *Wacht 's Even* een choreografie voor de populatie 6 maanden tot 5 jaar afleveren, waren aanvankelijk sceptisch. Somerwil: 'Wat een onzin, dacht ik in het begin. Een baby kan zich relateren aan elk object, of het nou een speen of een pen is. Het maakt niet uit wat je hem of haar voorschotelt, dus waarom al die moeite?' Bergstra en Somerwil werken ruim 25 jaar voor de Stilte, dansgroep voor kinderen in Breda. Eerst als danser, toen als repetitor en nu ook als choreograaf. Na enkele korte duetten hebben ze nu hun eerste volwaardige productie gemaakt, met een tournee vanaf september.

Wacht 's Even is voortgekomen uit Mapping, een vierjarig Europees onderzoekstraject naar de kunstbeleving van zeer jonge kinderen. Het programma, dat met steun van Creative Europa sinds 2018 loopt, beziet deze doelgroep niet alleen als 'het publiek van de toekomst', maar ook als 'het publiek van nu'. En dat moet serieus genomen worden. Met exposities,

producties, boeken en papers brengen achttien onderzoekspartners uit zeventien landen, waaronder de Stilte, in kaart waar de kunstzinnige triggerpoints zitten en hoe jonge kinderen hun 'aesthetic moments' uiten. Bergstra en Somerwil besloten de focus te leggen op de allerjongste kijker: 'Wij wilden iets nieuws doen, de Stilte heeft niet eerder voor baby's gechoreografeerd.'

Geheugenbibliotheek

Wat willen baby's in het theater en hoe kom je daar überhaupt achter als een goed gesprek geen optie is? Vanwege de lockdown kon het geplande 'veldwerk' op kinderdagverblijven, om te toetsen wat aanslaat en wat niet, geen doorgaan vinden. De Mapping-sessies gingen – online – wel door en boden veel uitwisseling met andere dansmakers en deskundigen. En er was, jawel, Netflix! Daar schittert de Amerikaanse documentaireserie *Babies*, waarin aan de hand van wetenschappelijk onderzoek wordt (aan)getoond hoe baby's hun eerste levensjaar beleven. Strekking van het verhaal: voor ze hun eerste pasjes kunnen zetten, weten en leren kinderen al veel meer dan we voor mogelijk hielden.

Somerwil is er stellig over: 'In wezen zijn baby's af. Ze moeten groter worden, maar beleven wel al het volle pond aan emoties. In *Babies* zit een prachtige test met drie houten poppetjes. Er is een poppetje dat

een ander van de heuvel afduwt en een poppetje dat een ander de heuvel opduwt. Baby's kiezen voor het helpende poppetje: zelfs empathie is ze niet vreemd!'

Piepjonge toeschouwers hebben ook al een behoorlijk instrumentarium om zich te uiten, blijkt uit Mapping. Als ze worden geraakt in het

theater, zijn ze stil, de ogen opengesperd. Of ze maken nauwelijks waarneembare geluidjes, kraaien en lachen. Somerwil: 'Het is dus zeker zinvol om voor deze groep dans te maken.'

Ook op de langere termijn heeft kunstbeleving een positief effect. Bergstra: 'Tedereen, hoe jong ook, slaat beelden op in een soort geheugenbibliotheek. Hoe rijker het palet aan beelden dat baby's meekrijgen, hoe beter hun taalontwikkeling zal zijn en hoe meer vertrouwd ze raken met fantasie en verwondering. Juist kunst geeft ze beelden die ze niet gewend zijn.'

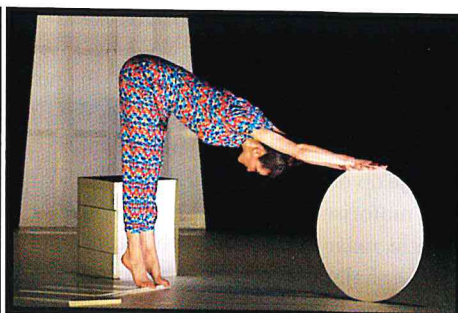
Misverstanden

Mapping streeft niet naar een recept voor kinderdans en ook Bergstra en Somerwil blijven daar verre van. Toch zijn er een soort van vuistregels te benoemen. De eerste en belangrijkste is misschien wel: er kan veel meer dan volwassenen denken. 'Jij mag dan snel verveeld zijn, bij kinderen kun je de blik best lang oprekken', aldus Somerwil. 'Kinderen zijn aandachtiger dan volwassenen. Ze hebben tijd nodig

'HET IS ZEKER ZINVOL OM OOK VOOR DEZE GROEP DANS TE MAKEN.'

foto Lars de Nijs

inklapbare, schuifbare en rollbare meubeltjes van wit papier – inclusief een piano, voor beide choreografen een symbool van huiselijkheid dat ze kennen uit hun jeugd. De verhoudingen in dit toneelbeeld annex bouwpakket van Bert Vogels kloppen net niet helemaal, wat het surrealistische karakter nog vergroot.

De huiskamer ontstaat geleidelijk, tijdens het spelen met het karton. Eerst is er één meisje aan zet, danseres Donna Scholten, in een kleurig pyjama-achtig pak. Bedachtzaam onderzoekt ze de dozen en stapt ze van karton naar karton als van steen naar steen in een vijver. De pianoklanken van Jeroen van Vliet, die een nieuwe compositie maakte, zijn rustig en sereen. Met de komst van een tweede meisje (Kaia Vercammen) gaat het tempo in de muziek omhoog en komt er meer vrolijkheid en gekkigheid. Dit wezen dat haar hoofd goed verborgen houdt, dwarrelt rond in een cape van dezelfde zachte schapenvacht als waarop de baby's zitten.

Het contrast tussen beide personages is opvallend en meteen ook 'het verhaal'. Somerwil: 'De goden Chronos en Kairos uit de Griekse mythologie zijn hun voorbeeld. Chronos staat voor de gestructureerde tijd, de klok, Kairos voor het juiste moment, de beleving. Donna maakt een pad, definieert de ruimte, is in balans. Kaia gaat daar als een wervelwind doorheen. Zij leeft in haar eigen binnenwereld, de regels daarbuiten zullen haar een worst zijn. En toch kunnen deze twee totaal verschillende types heel goed samen in die huiskamer zijn en samen dansen. We hopen dat de kinderen in de zaal dat gaan voelen.' ◀

Wacht 's Even: première 23 september, de Stille in Breda.

Tournee t/m mei 2022. Zie voor actuele speellijst: www.destilte.nl

Mapping: www.mapping-project.eu

om tot zich te nemen wat er gaande is, om de identiteit van het gebeuren te bepalen. Vervolgens vinden ze herkenning ook fijn. Dus pas als je iets een paar keer hebt herhaald, gaan ze afdwalen en moet je weer met een verrassing op de proppen komen.'

Het andere grote misverstand is dat je kinderen verhaaltjes moet vertellen, dat abstracte kunst te moeilijk voor ze zou zijn. Precies het tegenovergestelde lijkt waar. Bergstra: 'Zeker tot hun vierde jaar zijn kinderen superassociatief. Het magische denken is nog heel hoog. Iets kan het ene moment Superman zijn en het volgende moment een walvis. Volgens mij kunnen ze daarom abstractie zo goed aan. Ze zijn nog helemaal niet bezig met oorzaak en gevolg, met categoriseren, met duiden. Het is ook waarom dans zo bij ze past: dans is niet cerebraal, dans spreekt het onderbewuste aan.'

Wat specifiek bij baby's heel belangrijk is, is het sensorische. Een Koreaanse bewegingswetenschapper gaf in het kader van Mapping een lezing over de motorische ontwikkeling van baby's. Er werd een foto getoond van een gezin: een moeder die op de bank voorleest aan twee kleintjes die tegen haar aangeleund liggen, een ander kleintje op de vloer spelend met vader. Wie leert motorisch het meest? Niet het kindje in actie, maar de twee die de beweging van de ademhaling van moeders buik voelen en haar stem horen. Somerwil: 'Motori-

sche ontwikkeling heeft alle zintuigen nodig. Dat veilige gevoel, die somatisch-sensorische kant, doet veel. Vandaar dat het jongste publiek in *Wacht 's Even* op zachte schapenvelletjes zit, op schoot bij hun ouders.'

Bouwpakket

Veel kennis over het kinderbrein wordt educatief toegepast, bijvoorbeeld in 'early learning'-programma's en -producten die er al zijn voor baby's die nog amper met hun ogen hebben geknipperd. Het educatieve nut is mooi meegenomen, maar niet waar *Wacht 's Even* om draait. Bergstra: 'Uiteindelijk zijn we niet voortdurend met de doelgroep bezig. Je maakt iets voor je publiek en met je publiek, maar een stuk staat ook op zichzelf, dat is de derde invalshoek. *Wacht 's Even* moet ook voor ons als makers kloppen.'

Dat 'kloppen' gaat over het samenvallen van de puzzelstukjes in het artistieke concept, over de choreografie als zelfstandige entiteit. Vanuit Mapping was er de opdracht te werken rond het thema 'an imaginary something', Bergstra en Somerwil wilden als setting een huiskamer, plek van geborgenheid. Samengevoegd leiden deze twee uitgangspunten tot een wonderlijke wereld van uitvouwbare,

